

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Virtutibus Ad Quas Ducit Et Vitiis A Quibus Abducit Doctrina Lovaniensium De Gratia Christi

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1684?]

Conclusio Secunda. Doctrina de Gratia per se efficaci anteriori Conclusionem expressam ducit ad humilitatem, non qualemcumque, sed eminentem & admodum utilem pro ulteriori gratia impetranda, & abducit ...

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10951914-1

33 *vult Religio sum facit*; parum attendunt quod debita reddatur poena damnato, indebita
33 gratia liberato; ut nec ille se indignum queratur, nec dignum iste se gloriatur, atque
33 ibi potius acceptionem nullam fieri personarum, ubi una eademque massa damnationis
33 & offensionis involvit. S. Aug. Epist. citata 103. "Ex duobus itaque parvulis originali
33 peccato pariter obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquatur: & ex duobus atate jam
33 grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vo-
33 cetur, aut non ita vocetur, *infernabilia sunt iudicia Dei*. Ex duobus autem piis, cur
33 huic donetur perseverantia usque ad finem, illi autem non detur, *infernabiliora sunt*
33 *iudicia Dei*. Aug. de bono persever. cap. 9. In hac doctrina de gratia per se efficace hu-
33 jus status naturæ lapsæ, quoad substantiam, ut aiunt, inter se conveniunt cum suis Ma-
33 gistris SS. Augustino & Thoma, utriusque Discipuli.

CONCLUSIO SECUNDA.

Doctrina de Gratia per se efficaci anteriori Conclusionem ex-
pressa ducit ad humilitatem, non qualemcumque, sed
eminentem & admodum utilem pro ulteriori gratia
impetranda, & abducit à superbia illi opposita.

§. 1.

Vera Humilitas non postulat falsitatem.

Humilitatis, inquit S. Bernard. tract. de 12. gradib. humil. & superb. talis potest
esse definitio: *humilitas est virtus, quæ homo VERISSIMA SUI AGNITIONE sibi vilescit*. Ex
hac definitione patet, quod vera humilitas non requirat falsitatem, cum S. Bernard. di-
cat, *in verissima sui agnitione*: & merito: nam si humilitas falsitatem requireret, vel re-
quireret falsitatem ignoratam, vel agnitam, id est, mendacium: utrumvis ponatur non
posset vera humilitas esse in Beatis, aut existisse in statu innocentiae, nec potuisset fuisse
in Christo, qui tamen virtutum omnium, ac singulariter humilitatis nobis exemplar fuit.
Nec etiam ea in parte, qua falsitatem includeret aut requireret, posset humilitas Deum
habere authorem: vera igitur humilitas non requirit falsam persuasionem, qua quilibet
sibi persuadeat, aut potius sibi persuadere fingat, quod ipse consideratis omnibus, adeo-
que etiam illis quæ habet per divinam protectionem ac gratiam, sit inter omnes homines
pessimus: nec minus certum, quod vera humilitas non requirat ut existimes quod quilibet
alius, si interius & exterius per omnia tecum æqualiter à Deo preventus fuisset, cum
eisdem beneficiis divinis melius quam tu fuisset operaturus, nam hoc pacto debuisset ille
se discernere à te, debuisset quoque ille habere aliquid quod à Deo non acceperit, cum
tamen ex supposito, & tu & ipse æqualia à Deo acceperitis. His accedit, quod tam sic
impossibile ut vera sit persuasio, qua sibi quilibet persuadeat quod ipse sit pessimus, aut qua
quilibet sibi persuadeat quod nemo alius tam male ac ipse eisdem gratis fuisset usus,
quam est impossibile, ut quilibet sit positivè, ut aiunt, indoctissimus, aut positivè pau-
perimus.

Vera Humilitas omnino excludit falsitatem contrariam Confessioni Gratia Christi.

Uti falsitates jam dictas vera humilitas non requirit, ita prorsus respuit falsitatem
veram, qua in opere verè bono ac salutari, Deo sola bene agendi possibilitas, homini
verò ipsa bona actio adscribitur. Prorsus ergo respuit persuasionem, qua credas à Deo so-
lum

lum dari gratiam possibilitatis ; ita ut illa non à Deo, sed à libero arbitrio determinetur ad actum: siquidem hoc pacto homo contra veritatem verbis Scripturæ S. & S. Augustini Conclusionem anteriorem expressam sibi tribuit id, quo solo ipse fit justus, Dei amicus & filius: fit enim talis non per possibilitatem exercendi opus bonum, sed per ipsum exercitium operis boni. Ex quibus confectarium est, quod homo eum in modum persuasus de gratia non determinante liberum arbitrium ad bene agendum, sed determinata à libero arbitrio ad bene agendum, suis viribus adscribat totam suam salutem, sive totum salutis meritum; quod tamen secundum veram humilitatem in hoc statu naturæ lapsæ, non viribus ipsius arbitrii sed gratiæ adscribendum erat, secundum sensum Apostoli dicentis, *non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei*: quare, uti vera ac humilis est ista confessio Apostoli: *gratiâ Dei sum id, quod sum*, ita falsa ac superba est illa: viribus liberi arbitrii sum id quod sum. Nec vera proinde, nec humilis est hæc cujusdam confessio: *Domine, posuisti omnia in arbitrio nostro, perinde ac si solis naturæ viribus regnum obtinendum esset*. Leon. Less. in Opuscul. Disp. de Prædest. & Reprob. Angelor. & hom. sect. 7.

§. 3.

Vera Humilitas Deo adscribit ipsam præparationem ad Gratiâ.

Porro uti vera humilitas secundum doctrinam de gratiâ per se efficaci, anteriori Conclusionem expressam, Deo non falsò, sed verè adscribit bona, quæ ipse nos facere facit per suam gratiam; ita quoque Deo adscribit quòd quis per dona Spiritus sancti aliasque gratias ante acceptas sit in præsentem magis aptus, ut à Spiritu sancto moveatur ad bonum: hæc enim mobilitas sive dispositio ac præparatio ad motum Spiritus sancti tam est à Spiritu sancto, quàm ipse motus: de nostro enim nihil habemus nisi mendacium & peccatum; & sine Spiritu sancto in nobis nihil est innoxium, juxta veras illas ac humiles confessiones: *nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum* Conc. Arausic. II. can. 22. *Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innoxium*. Ecclesia ad Spiritum S. per Octavam Pentecostes.

§. 4.

Juxta S. Augustinum Deo adscribendum est quòd hæc illave mala non fecerimus.

Plus dicit S. Aug. dum divinis gratiis sive internis sive externis (sub his comprehendit externam protectionem Dei impediens ne in deteriora, imò ne in pessima concupiscentia nos impellat) deputandum censet, quæcumque non fecimus peccata. "Gratiæ tuæ depono & misericordiæ tuæ, inquit. Confessionum cap. 7. quòd peccata mea, tamquam glaciem solvisti: gratiæ tuæ depono, & quæcumque non feci mala. Quid enim non facere potui, qui etiam gratuitum facinus amavi: & omnia mihi dimissa esse fateor; & quæ me sponte feci mala, & quæ te duce non feci. Quis est hominum, qui suam cogitans infirmitatem, audeat viribus suis tribuere castitatem aut innocentiam suam, ut minus amet te, quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua, quæ donas peccata convertis ad te: qui enim vocatus à te secutus est vocem tuam, & vitavit ea, quæ me de meipso recordantem & fatentem legit, non me derideat ab eo medico ægrum sanari, à quo sibi prestitum est ut non ægrotaret, vel potius, ut minus ægrotaret, & ideo te tantumdem, imò vero amplius diligat, quia per quem videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum se videri tantis peccatorum languoribus non implicari." Idem l. 50. homil. hom. 23. Hic multa commisit & multo-

ruma

rum debitor factus est: ille gubernante Deo pauca commisit. Cui deputat ille quod dimi-
 sit, huic & iste deputat quod non commisit. Adulter non fuisti in illa tua vita praterita
 plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, non-
 dum credens in illum qui te nescientem regebat: hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te
 mihi, servabam te mihi. Ut adulterium non committeres suasor defuit: ut suasor de-
 esset ego feci. Locus & tempus defuit, & ut hæc deessent ego feci. Affuit suasor, non
 defuit locus, non defuit tempus: ut non consentiret ego terrui. Agnosce ergo gratiam
 ejus, cui debes & quod non admisisti. Nullum est enim peccatum, quod fecit homo,
 quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo. Et ad sanctas
 Virg. lib. de S. Virginit. c. 40. Deputate, inquit, vobis tamquam omnino dimissum
 quidquid mali à vobis non est illo regente commissum.,,

§. 5.

Humilitas quæ in confessione Gratiæ consistit est eminent.

Uti nihil vilius peccatis foedissimis & maximis, ita post peccata nihil vilius quam tantæ
 naturæ corruptio sive ad peccandum propensio, ut in peccata foedissima & maxima
 incurreremus, nisi Deus misericorditer impediret. Facile est hinc videre quod singulari-
 ter spectet ad humilitatem agnoscere in se tantam ad peccatum propensionem, adeo ini-
 micam æstimationi propriarum virium. Et ex adverso sicut nihil est eminentius in ho-
 mine, nihil æstimatione dignius, quam quod sit justus, Dei amicus & filius, ita singulariter
 est inimicum humilitati sibi potius, quam Deo adscribere opera illa bona, quibus fit justus,
 Dei amicus & filius. Patet hinc quanto jure ad Demetriadem scripserit S. Prosper, vel
 (ut alii hodie volunt) Eo Pontifex: "humilitatis proprietas est in confessione gratiæ
 Dei., Nota illam expressionem, HUMILITATIS PROPRIETAS, qua significatur, quod
 in illa confessione non sit humilitas vulgaris, sed eminentior. Elegantem rationem suppe-
 ditat S. August. lib. de spir. & litt. cap. 11. "Quia, inquit, qui à gratiæ confessione de-
 flectunt, non vulgariter tamquam ex divitiis, aut membrorum forma aut elegantia,
 cæterisque sive internis aut externis, sive corporis, sive animæ bonis, quæ habere etiam
 scelerati solent; sed tamquam de his, quæ sunt propria bona bonorum quasi sapienter
 instantur; eò autem inflatio seu superbia gravior est, quò bona de quibus quis gloria-
 tur seu inflatur altioris ordinis sunt.,, Quòd etiam rectè observavit auctor dictæ epist.
 ad Demetriadem: ,, aliter, inquit, instantur qui cupiditate excellentiæ singularis omni-
 bus appetunt anteferri, aliter etiam intumescunt, qui Dei auxilium resutantes, quæ
 fieri sine ipsius opere non possunt, in sua perfici virtute contendunt: ,, quasi diceret:
 posterioris excellentiæ ambitum longè graviolem esse.

§. 6.

*Superbia quæ in præsumptione de viribus liberi arbitrii consistit
 est admodum nociva.*

Hinc conficitur, rectè dici quod superbiæ proprietas sit in præsumptione de viribus li-
 beri arbitrii; quemadmodum dicitur humilitatis proprietas esse in confessione gratiæ.
 Quàm utilis est illa humilitas, tam nociva est ista superbia: Hæc enim Deum provocat ut
 gratiam suam denegat aut subtrahat: illa ut gratiam augere pergat, juxta illud 1. Petri 5.
 Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: quod singulariter intelligendum de super-
 bia & humilitate jam dictis: siquidem superbis istis specialiter congruit pœna, qua à divina
 gratia

gratia deserti relinquuntur suis viribus, de quibus temere præsumperunt; ita quidem ut qui de illis præsumunt quoad pauciora, mereantur à divina gratia deserti in paucioribus; & qui præsumunt quoad plura, mereantur deserti in pluribus; denique qui quoad omnia, mereantur deserti in omnibus: & hæc ratio est quod teste Apostolo ad Rom. 10. *ignorantes justitiam Dei, & suam quærentes statuere, justitiam Dei non sint subjecti.* Non minus convenit istis humilibus in præmium augeri gratiam: quia humilis illa gratiæ confessio est humilis & admodum opportuna gratiæ petitio. Hinc opportunum fuit authorem & legem gratiæ tunc mundo dari, quando ex peccatis impudicitiae, quæ ante diluivum contigerunt, apparuit infirmitas naturæ humanæ ad resistendum concupiscentiis: deinde ex *infandorum idolorum cultura, quæ omnis mali causa est, & initium, & finis,* à diluvio usque ad datam legem manifestata fuit impotentia intellectus adversus ignorantias, quibus totus mundus eo tempore fuit immerfus, & tot sæculis post datam legem nationes cæteræ à Judaica diversæ; & denique quando à tempore datæ legis usque ad Christum natum ex idololatria aliisque sceleribus patuit in populo Judaico, quod datâ lege, & per eam acceptâ cognitione peccati, voluntas fuerit impotens suis viribus ea quæ faciendâ noscebantur, facere, & quæ omittendâ sciebantur, omittere. Opportunum, inquam, fuit authorem & legem gratiæ, sive abundantiam gratiæ tunc mundo dari, quando in illo totius mundi teatro tam manifeste ostensa fuit triplex illa humani generis impotentia adversus concupiscentias, ignorantias, & peccata ex certa scientia: ut nimirum hinc disceretur antecedentia humilitas, quæ est in confessione gratiæ; atque ita ad gratiæ abundantiam homines disponerentur: quia non sunt bene dispositi ad illam, dum nolunt præ superbia agnoscere ejus necessitatem.

§. 7.

Quomodo Deus electos ab ista superbia liberet & præservet.

I Deirco, inquit August. lib. 2. de pecc. mer. & remiss. cap. 19. etiam sanctos & fideles suos in aliquibus vitiis tardius sanat, ut in his eos minus quam implendæ ex omni parte justitiæ sufficit, delectet bonum, sive cum latet, sive cum etiam manifestum est: ut quantum pertinet ad integerrimam regulam veritatis ejus, *non justificetur in conspectu ejus omnis vivens.* Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam, ne facilitatem in omnibus assecuti, nostrum putemus esse, quod ejus est. Qui error multum est Religioni pietatiq; contrarius. Nec ideo tamen in eislem vitiis nobis permanendum esse existimemus, sed adversus ipsam maxime superbiam, propter quam in eis humiliamur, & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardentem, simul intelligentes, & quod sic conamur, & quod sic deprecemur, dono illius nos habere: ut in omnibus non ad nos respicientes, sed *sursus cor habentes, Domino Deo nostro gratias agamus: & cum gloriamur in illo gloriamur.* Nos ergo quantum concessum est sapiamus & intelligamus si possumus, Dominum Deum bonum ideo etiam sanctis suis alicujus operis justî aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non à seipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & *suavitatem qua det fructum suum terra eorum.* Hinc Prophetæ, cum turbatione exclamanti: *Sed tu Domine usquequo? Psal. 6. quid est usquequo?* interrogat Augustinus, & protinus respondet Prophetæ eum in modum exclamanti: *Usquequo probes, quia ego subvenio; si enim cito subvenirem, luctamen non sentiret, de tuis viribus superbires, & per istam superbiam numquam ad victoriâ pervenires.* Dicitur est quidem: *adhuc te loquente, dicam: Ecce adsum: sed Deus cum differt adest, & quod differt adest, & differendo adest: ne præproperam cum implet voluntatem, perfectam non impleat sanitatem.* S. Aug. de

verb. Apoft. ferm. 3. cap. 7. ex his patet : quomodò diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum , iis qui secundum propositum vocati sunt sancti : dum ex ipsis peccatis , ex peccatorum reliquiis , ex tardiori tam harum , quàm illorum curatione discunt non superbire de suis viribus , sed humillime de illis sentire. Quod non tantum intelligendum de perceptione per intellectum , sed multo magis de perceptione cordis sive per affectum , ut scilicet intimo quodam cordis affectu sapiant , sentiant , & experientia manibusque quasi palpent , Deum esse qui operatur in illis velle & perficere pro bona sua voluntate.

§. 8.

Alia est Humilitas Veritatis , alia Charitatis.

St humilitas, inquit S. Bernardus, quam nobis veritas parit & non habet calorem : & est humilitas quam charitas format & inflamat, atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit., Sermon. 42. sup. Cant. Priorem vocare licet humilitatem veritatis posteriorem charitatis : hæc proinde proprie loquendo est Christiana virtus, non vero illa : quia teste Aug. non faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores. Quare S. Bernardus in definitione humilitatis in principio hujus conclus. assignatâ, non solum requirit ad humilitatem ut quis habeat verissimam sui agnitionem quæ spectat ad intellectum, sed insuper, ut sibi ipsi in illa agnitione vilescat, quod spectat ad affectum voluntatis. Quare dum humilitatis proprietas dicitur esse in confessione gratiæ Dei, non est intelligenda sola confessio intellectus per agnitionem sive notitiam gratiæ, sed insuper & quidem principaliter, intelligenda est confessio voluntatis, per ordinatum affectum, sive charitatem correspondentem gratiæ Dei per intellectum : Præterea sicut non est censendus, saltem eo quo oportet gradu, habere amorem castitatis, qui in reliquis affectibus aut in moribus non est castus, ita quoque non est censendus eo quo oportet gradu habere amorem humilitatis, qui in reliquis affectibus vel in moribus non est humilis. Non ergo ratione solum superbiæ aut humilitatis spectantium ad cognitionem, dictum est : Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam : sed insuper, & quidem magis ratione superbiæ & humilitatis pertinentium ad amorem, item pertinentium ad reliquos affectus & mores, adeoque ne divinâ gratiâ indignos nos reddamus per superbiâ, non solum advigilandum, ne superbiâ ante descriptam habeamus in agnitione intellectus, sed insuper ne habeamus in amore voluntatis, item ne in reliquis affectibus, & in moribus prout contingit habere illos, qui cum humili speculatione intellectus conjungunt vanas complacentias de sua potentia ad bene agendum, aut alios vanos ac superbos affectus aut etiam mores. Verum hæc nonnihil deflectunt à scopo nostro, qui erat ostendere quod humilitas specialiter habeatur per verissimam agnitionem sui-ipsius, & verissimam agnitionem gratiæ Dei : nec obstat quod mox dictum sit, humilitatem potius in affectu voluntatis, quam in notitia intellectus consistere : quia cuilibet notum est, qualiter voluntas in suis affectibus regatur ab instructione intellectus, & pariter notum est, quod à pietate vel impietate affectuum intellectus illuminari aut obscurari solet.

§. 9.

Præter antedictas Humilitatem & Superbiâ dantur alia.

Esti hæcenus solummodò locuti sumus de humilitate, quæ nascitur ex agnitione potentia gratiæ Dei, non ideo negamus dari alias humilitatis species : dantur enim non pauciores, quam dantur species superbiæ : dantur verò tot species superbiæ, quot dantur

B

species celsitudinis, quæ perversè appetitur; alia namque est species celsitudinis, quam perversè appetit superbus in scientiis, alia quam perversè appetit superbus in potentia regendi alios &c. de quibus cum non spectent ad materiam gratiæ, nihil hic dicimus: propius ad eam accedit superbia, qua quis falso sibi persuadet se habere virtutes, quibus caret, aut habere majores, quàm revera habeat: item qua sibi persuadet se non esse peccatorem, cum revera sit talis, vel leviora aut pauciora peccata commississe, quàm verè commisit. Completa itaque humilitas quatenus circa virtutes & vitia versatur, non solum requirit ut agnoscamus impotentiam virium liberi arbitrii ad bene agendum, sed insuper ne estimemus nos etiam per divinam gratiam fecisse bona, quæ non fecimus: item non solum postulat, ut agnoscamus impotentiam nostram ad vitanda peccata, sed insuper ut agnoscamus nos peccata commississe quæ reverà commisisimus, neque iterum consistit illa humilitas in sola agnitione intellectus, sed maxime in amore voluntatis correspondente tali agnitioni. Nec censendum rursus, quod amor ille istius humilitatis habeatur, eo quo oportet gradu ab illo qui in reliquis affectibus & moribus non habet istam humilitatem, id est, humilitatem quæ convenit homini, qui tam parum boni, & tam multum mali fecit; adeoque qui tam parum honorari, & tam multum contemni meretur; item qui in hoc mundo tam parum premiari & tam multum puniri meritus sit. Si necdum videat quanto contemptu, afflictionibus ac pœnis in hoc mundo dignus sit, cogitet quantas pœnas Purgatorii pro peccatis suis venialibus, quomodo æternas pro mortalibus non uno forte titulo sustinere meruerit.

§. 10.

Antedictis non obstat, quod nonnulli de gratia per se efficaci male, & de Humilitate bene senserint.

Contingit quandoque, potissimum in Idiotis, in viris quibusdam alterius potius scientiæ quàm Theologiæ peritis, etiam in semi-theologis, quod de gratia male, de humilitate vero bene, adeoque (quod ex antedictis constat) contradictoria sentiant. Exempli causâ, de gratia dicunt: *Quod omnes homines vocet, & invitet; quod nullum praterent, sive mundum totum peccato absolvere studeat; proprio quemque arbitrio parere gratiæ vocanti.* De Humilitate vero pronuntiant: *Quidquid boni est in nobis, non esse à nobis.* In his aperte sibi-ipsis contradicunt: etenim si quod in nobis boni est, fateantur non esse à nobis, ergò à nobis non est ipsa bona actio; nam per illam boni sumus: si actio bona non fit à nobis, sed à gratia; necessario sequitur quod non voluntas gratiam, sed gratia potius voluntatem determinet; ergò falsa sunt quæ iidem illi de gratia asserunt: nam si voluntas non determinet gratiam, sed gratia voluntatem; ergò gratia illa non vocat omnes, quia non illos, quos non determinat ad ullam actionem bonam, sive qui bonum non agunt. Similiter non invitat omnes &c. quia non illos rursus, quorum voluntatem actu non determinat ad affectionem aliquam bonam: id est, rursus non illos, qui re-ipsa bonum nullum operantur. Igitur qui ita de gratia, & eum in modum de humilitate loquuntur, si consequenter sentire velint, retractare debent quod de gratia dicunt, vel quod de humilitate affirmant: nam si in sententia sua de gratia persistant, necessum est ut admittant omnino falsum esse: *Quidquid boni est in nobis non esse à nobis.* Etenim si gratia vocet & invitet omnes, dat solummodò possibilitatem, ita ut operationem det voluntas, gratiam possibilitatis determinando ad actum, dum proprio quisque arbitrio paret vocanti. Vel si malint persistere in hac doctrina sua de humilitate: *Quidquid est in nobis, non est à nobis,* jam retractare debent quod de gratia cunctos vocante & invitante, adeoque solam possibilitatem præstante, tradiderunt.

§. 11. Non

Non obstat etiam quod aliqui, qui de gratia per se efficaci non rectè senserunt, humiles reverà fuerint.

EX iis quæ paragrapho 8. dicta sunt, patet quod alia sit humilitas veritatis, alia charitatis; ibidem etiam ostensum est, quod in aliquibus possit reperiri humilitas veritatis sine humilitate charitatis. Nunc superest ut ostendamus, absolute fieri posse, ut in aliquo sit humilitas charitatis sine humilitate veritatis, id est, ut in aliquo sit humilis affectus residens in voluntate, sine vera ac humili notitia gratiæ residente in intellectu. Difficilius quidem id fieri potest in iis, qui vident consequentias Theologicas: nam secundum has ex humilitate charitatis siue charitate humili inferitur non solum doctrina vera de humilitate, sed etiam, ut in superiori §. probatum est, vera doctrina de gratia per se efficaci: & hinc fit ut qui carent humili notitia gratiæ per se efficaci, & potissimum qui habent positivam persuasionem contrariam, soleant ab intellectu, veluti importuno & malo duce impelli ac abduci ab humilitate charitatis. Absolute tamen non repugnat, præcipuè in homine imperito reperiri in voluntate charitatem humilitatis, siue humilem affectum amoris; etsi in intellectu existat opinio contraria veritati de gratia per se efficaci: quandoquidem contingere possit, ut intellectus habeat instructiones atque iudicia re-ipsa sibi repugnantia, ut patet ex dictis superiori §. de iis qui gratiam censent dari omnibus, & tamen unà dicunt, *quidquid boni est in nobis non esse à nobis*, sed ab illa gratia, quæ omnibus datur. Præterea absolute fieri potest, ut affectus voluntatis sit difformis à notitia intellectus non solum (quod sæpè fit,) dum notitia intellectus est recta, voluntatis autem affectus obliquus, sed etiam ita ut ex adverso intellectus habeat falsam persuasionem, & voluntas affectum rectum. Quod facilius evenit illis, qui defectu studii Theologici aut profundioris ingenii, non advertunt dissonantiam, quæ intercedit inter notitiam sui intellectus, & affectum suæ voluntatis.

CONCLUSIO TERTIA.

Doctrina de Gratia per se efficaci ducit ad veram Spem, ac salutarem Timorem, docetque cavere vitia generatim, & quædam speciatim.

§. I.

Vera Spes in sola spe gratia innitur.

FAMILIAM tuam Domine, orat Ecclesia Dominica 4. post Epiph. *continua pietate custodi ut qua in sola spe gratia caelestis innitur, tuâ semper protectione muniatur.* Conformiter ad hæc S. Augustinus de bono perseverantiæ, cap. 6. *Tutiores vivimus, si totum Deo damus, non autem nos illi ex parte committimus.* Sic etiam Deum loquentem introducit Auctor Libelli de Imitatione Christi. l. 3. cap. 15. *Maximè cum propria resignatione mihi totum committendum est.* Et alibi: *Cur non te totum mihi committis?* Negari non potest, quin hæc omnia aptissime expriment veram ac Christianam spem, quæ omnino innitur doctrinæ de gratia efficaci primâ Conclusionem expressæ. Etenim gratia per se efficax (verbis Augustini loquor) *facit id faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati. Nam Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, siue infirmitati voluntatis eorum nunc ita sub-*